

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU LIETUVOS PARODŲ IR KONGRESŲ CENTRUI „LITEXPO“ TEIKIANT INFORMACIJĄ APIE PATALPAS KŪDIKIAMS ŽINDYTI IR PERVYSTYTI TYRIMO

2018-02-08 Nr. (17)SI-24)SP-16

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau ir – Tarnyba) 2017 m. gruodžio 5 d. gauta informacija, jog UAB Lietuvos parodų ir kongresų centro „Litexpo“ (toliau – LITEXPO) pastate (Laisvės pr. 5, Vilniuje), iškaboje, esančioje prie patalpos kūdikiams žindyti ir pervystyti, nurodyta: „Mamos ir vaiko kambarys“. Iškaboje skelbiama informacija galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str. bei Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d., nusprendė pradėti tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 punkto pažeidimo, pagal kurį prekių parduotojas, gamintojas ar paslaugų teikėjas privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 dalimi, 2017 m. gruodžio 15 d. raštu Nr. (17)SI-24)S-748 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į LITEXPO administraciją, prašydama pateikti motyvuotą paaiškinimą: kodėl patalpa, kuri skirta kūdikiams žindyti ir pervystyti, pavadinta „Mamos ir vaiko kambariu“; kokiais teisės aktais remiantis buvo nutarta iškaboje prie patalpos nurodyti, jog tai – „Mamos ir vaiko kambarys“; ar LITEXPO yra dar viena patalpa, skirta kūdikiams žindyti ir pervystyti, kuria gali naudotis ne tik mamos, bet ir kiti asmenys, atėję su vaikais; jei yra, kaip ji pavadinta; ar minėta patalpa atitinka „Patalpų kūdikiams žindyti ir pervystyti įrengimo

reikalavimus“, patvirtintus 2014 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-640.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. 2017 m. gruodžio 21 d. Tarnyboje gautas LITEXPO raštas „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. 7-520, kuriame rašoma, jog iškaba, kurioje nurodyta „Mamos ir vaiko kambarys“, buvo naudojama tik vienos parodos – „Vaikų šalis 2017“ – metu. Pasibaigus šiai parodai, iškaba buvo nuimta. Patalpa skirta vaiko priežiūrai įrengiama renovuotame LITEXPO konferencijų centre. Ją planuojama atidaryti 2018 m. sausio mėn. Patalpas planuojama įrengti vadovaujantis 2014 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-640.

2. 2018 m. vasario 2 d. LITEXPO pateikė Tarnybai nuotraukas, patvirtinančias, jog prie patalpų, skirtų vaiko priežiūrai, yra iškaba, kurioje nurodyta – „Vaiko priežiūros kambarys“.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar LITEXPO iškaboje, esančioje prie patalpos kūdikiams žindyti ir pervystyti, nurodyta informacija „Mamos ir vaiko kambarys“ nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštarauja Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 punkte ir Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 punkte išdėstytoms nuostatomis, reglamentuojančioms lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje.

1. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama, pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniu, kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų,

kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Direktyvoje 2004/113/EB, įgyvendinančioje vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kurios tikslas – sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą, pažymėta, jog vyrų ir moterų lygybė yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniais draudžiama bet kokia diskriminacija dėl lyties ir nustatytas reikalavimas užtikrinti vyrų ir moterų lygybę visose srityse. Lygybė prieš įstatymą ir apsauga nuo diskriminacijos visiems asmenims yra visuotinė teisė, pripažįstama pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją.

2. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p., reglamentuojančiame moterų ir vyrų lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje, nustatyta, jog prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendinamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Nagrinėjamu atveju LITEXPO pastate esanti patalpa, skirta vaiko priežiūrai, buvo pavadinta „Motinos ir vaiko kambariu“. Toks pavadinimas suponuoja supratimą, jog naudotis šia patalpa gali tik motinos su vaikais, tuo tarpu vyrai bei kiti vaiką globojantys vyriškos lyties asmenys, norintys jį pamaitinti ir / arba pervystyti, tokios teisės neturi.

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. nurodyta, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo: suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir

paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

3. Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 6 str. 3 d. nurodyta, kad, jeigu pastatuose ir inžineriniuose statiniuose statybos darbai vykdomi pagal statybos, rekonstravimo, pastato atnaujinimo (modernizavimo), kapitalinio remonto, supaprastintą statybos, supaprastintą rekonstravimo projektus ar kapitalinio remonto aprašą, statiniuose, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, tokius pastatus ir inžinerinius statinius būtina pritaikyti specialiesiems neįgaliųjų poreikiams, vadovaujantis normatyvinių statybos techninių dokumentų reikalavimais, o viešuosiuose pastatuose, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytus reikalavimus būtina įrengti patalpą kūdikiams žindyti ir pervystyti.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. D1-91 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 „Visuomeninės paskirties statiniai“ patvirtinimo“ patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 2¹ punkte įtvirtinta, jog projektuojant, statant, rekonstruojant ar kapitališkai remontuojant viešojo naudojimo pastatus, nurodytus 4 priede, būtina pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus reikalavimus įrengti patalpas kūdikiams žindyti ir pervystyti. Statybos techninio reglamento STR 2.02.02:2004 4 priede įtvirtinta, jog patalpos kūdikiams žindyti ir pervystyti privalo būti įrengtos prekybos paskirties pastatuose, kurių prekybos salių plotas – didesnis kaip 2000 m²; administracinės paskirties pastatuose, kurių pagrindinis plotas – didesnis kaip 2000 m²; kultūros paskirties pastatuose, skirtuose viešiesiems pramoginiams renginiams (teatrai, kino teatrai, kultūros namai), kai pastato pagrindinis plotas – didesnis kaip 2000 m²; mokslo paskirties pastatuose, skirtuose profesinei ar aukštajai mokyklai, kai pastato pagrindinis plotas – didesnis kaip 2000 m²; miesto teritorijoje esančiuose transporto paskirties pastatuose: oro uostuose, geležinkelio, autobusų keleivių stoties pastatuose. Patalpų, skirtų kūdikiams žindyti ir pervystyti, įrengimo viešojo naudojimo pastatuose reikalavimai patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-640 „Dėl Patalpų kūdikiams žindyti ir pervystyti įrengimo reikalavimų patvirtinimo“. Konstatuotina, jog išvardintų viešųjų pastatų valdytojai privalo įrengti patalpas kūdikiams žindyti ir pervystyti bei leisti šiomis patalpomis naudotis visiems lankytojams, nepriklausomai nuo jų lyties. Atkreiptinas dėmesys, jog minėtuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose patalpų kūdikiams žindyti ir pervystyti įrengimą, akcentuojamas jų paskirties aspektas, o ne subjektų ratas, galintis jomis naudotis.

LITEXPO administracija, patalpos kūdikiams žindyti ir pervystyti iškaboje nurodydama, jog tai yra „Motinos ir vaiko kambarys“, sudarė prielaidą manyti, jog šia patalpa gali naudotis tik moterys (mamos), ir taip nepagrįstai teikė privilegijas lyties pagrindu bei stiprino stereotipą, jog vaikais rūpinasi išskirtinai moteriškos lyties atstovės.

LITEXPO administracijos teigimu, ši iškaba prie kambario durų buvo pritvirtinta tik vienos parodos metu – „Vaikų šalis 2017“. Pasibaigus šiai parodai, iškaba buvo nuimta. Patalpa skirta vaiko priežiūrai yra įrengta renovuotame LITEXPO pastato konferencijų centre. 2018 m. vasario 2 d. LITEXPO administracija pateikė Tarnybai nuotraukas, patvirtinančias, jog prie patalpų, skirtų vaiko priežiūrai, yra iškaba, kurioje nurodyta „Vaiko priežiūros kambarys“.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 str. 3 d. 4 punktą, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami.

Atsižvelgiant į tai, jog LITEXPO administracija nutraukė lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, nukabinant diskriminacinio pobūdžio iškabą, bei prie naujai įrengtos patalpos, skirtos vaiko priežiūrai, pakabinant naują iškabą „Vaiko priežiūros kambarys“, kuri yra neutrali lyties atžvilgiu, tikslinga nutraukti tyrimą dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu.

Vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str. bei Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 17 str., 29 str. 3 d. 4 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai yra nutraukti.
2. Su sprendimu supažindinti Lietuvos parodų ir kongresų centro LITEXPO vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė